

Gaztelugatxeko San Juan

Sant Joan de Gaztelugatx

Gaztelugatxeko San Juan edo Doniene Euskal Herriko itsas santutegirik garrantzitsua da. Mendeetan zehar Bizkaiko biztanleen peregrinazio toki bat izan da, gehien bat inguruko herriko arrantzaleena.

Idazle erromantikoen, XIX. mendean, soberania nazionalaren sinbolotzat hartu zuten, irlaren tontorretik egin zen borrokagaitik Bizkaiko independentziaren alde.

Basatia eta edertasunez betea dugu Matxitxakoko lurmuturreko mendebaldea, gure kostako nabarmenena, Akatz eta Gaztelugatxeko irlak bereiztuz bereziki. Azken hau, begi biko harrizko zubi baten bidez dago lurrera loturik. Penintsula gainean San Juan bateatzaileari, bere martirioan edo lepo mozketan, eskeinitako ermita bat dago. Ermitara heltzeko 231 harri maila igo behar dira, tradizioak dioenez antzina 365 izan ziren: "urtiek egunek dekosen beste eskillarak egon ziren".

Sant Joan de Gaztelugatx és el santuari marítim més important del País Basc. Ha estat, al llarg dels segles, un dels llocs de peregrinació més importants, especialment dels mariners de la costa de Bizkaia.

Al segle XIX, els escriptors romàntics, rememorant l'heroica defensa que es va fer de la independència de Bizkaia des de dalt del penyal, el reivindicaren com un símbol de la sobirania nacional.

L'oest del cap Matxitxako, el més sobresortint de la nostra costa, és agrest i molt bonic; hi destaquen les illes d'Akatz i Gaztelugatx. Aquesta està unida a terra per un pont de pedra de dos ulls que la converteix en una península sobre la qual està ubicada l'ermita dedicada al martiri o degollament de Sant Joan Baptista. Per arribar-hi cal pujar 231 esglaons, encara que la tradició afirma que antigament hi havia tants esglaons com dies té l'any, és a dir 365.

San Juan Lepamoztuari kultoa

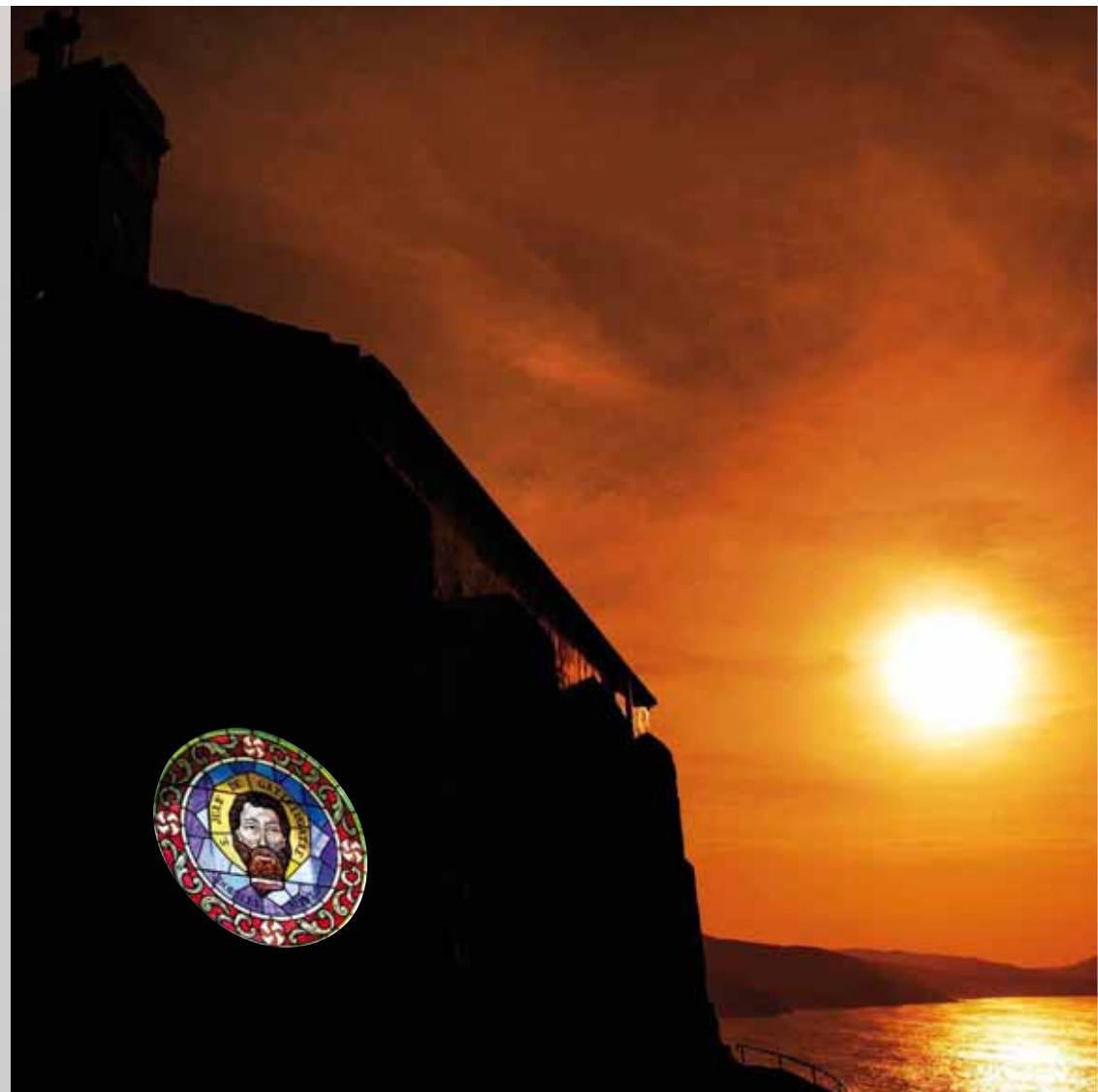
Eleiza katolikoak San Juanen jaiotza ekainaren 24ean ospatzen du eta bere martirioa abuztuaren 29an. Juan Bateatzailea Herodesen aginduz dekapitatu zuten, eta bere burua, bandeja batetan jarri ondoren, Herodiadesen alabari eman zioten. Kontakizun santu batek dioenez, Herodesek Bateatzailearen berpiztuerari bildur zion, burua eta gorpua batera lurperatuak baldin baziren, horregatik lurperatu zuen gorpua Makeronte-ko gotorlekuan eta burua Jerusalem-eko errege jauregiaren harresien azpian.

Erdi Aroko kronika miraritsuen arabera, burua, gorabehera askoren ondoren Akitaniaraino heldu zen. Bateatzailearen buruaren aurkezpena 1010. urtean egin zen Saint Jean d'Angély-n herrian, La Rochelle-tik kilometro batzuetara. Urte horretatik aurrera Bateatzailearen buruari kultua zabaltzen joan zen. Nafarroako erreinuan Santxo Handia erregeak, 1025. urtean, San Juan de la Peña monastegia sortu zuen Pirinioetan, Jaka inguruko ermitainu gune zahar baten gainean.

El culte a Sant Joan Degollat

L'església catòlica celebra el naixement de Sant Joan el 24 de juny, coincidint amb el solstici d'estiu, i el seu martiri el 29 d'agost. Joan el Baptista fou decapitat per ordre d'Herodes i el seu cap fou col·locat en una safata, lliurada a la filla d'Herodiades. Segons una llegenda pietosa, Herodes, tement la resurrecció del Baptista si s'enterraven junts el cap i el cos, ordenà sepultar el cos a la fortalesa de Maqueronte i el cap a Jerusalem, sota els murs del palau reial.

Les miracleres cròniques medievals, suposen que el cap, després de múltiples vicissituds, va arribar fins a Aquitània. La presentació del cap del Baptista va tenir lloc l'any 1010 a la localitat de Saint-Jean-d'Angély, a pocs quilòmetres de La Rochelle (França). A partir d'aquell any, es difon el culte al cap del Baptista. A Navarra el rei Sancho el Major creà el 1025 el monestir de San Juan de la Peña sobre un primitiu nucli d'ermitans

Fundazioa

Hogeitazortzi urte beranduago, 1053. urtean, Bizkaiko jaunak Piriniotako monastegi famatuari tenplu hau eskeini zion. Tenplua jatorrizko dokumentuan *Sancti Johannis de Castiello* izendapenarekin agertzen da, "*in territorio de Bakio eta alia parte de Bermejo*" kokatuta. Ondorengo dokumentuetan, premonstratense ordenari eskeintzen zaionean, *Sanctus Iohannes de Penna* deitzen zaio. Mendeetan zehar *San Juan de la Peña*, izenarekin jarraitu du edo antzekoekin: *Archivo Segreto Vaticano*-an, *Sancti Iohannis Baptiste de la Pennya* izenarekin aurkitu dugu XV. mendean. *San Juan de Gaztelugach* eta *San Juan de Gaztelugache* izenak dokumentuetan ez dira agertzen XVIII. mende arte. *Doniene* beste izendapen herrikoia da, ziurrenez *Done Iohannes* ("San Juan") arkaiko baten kontrakzioa izango da.

Tenpluaren imajina agurgarriena San Juanen burua da, bandeja baten gainean jarrita. Irudi hau beti egon da ohorezko lekuan, erretaula nagusiarren erdian, eta orain absidearen jarritako itsasontzi baten brankaganean.

San Juan de la Peña (Huesca)

6

7

La fundació

Vint-i-vuit anys després, el 1053, els senyors de Bizkaia donen aquest temple al famós monestir pirinenc. En el document original, hi apareix amb el nom de Sancti Johannis de Castiello localitzat "in territorio de Bakio et alia parte de Bermejo". En documents posteriors, quan es dóna a l'orde premonstratenc, se'l denomina Sanctus Iohannes de Penna. A través dels segles ha perdurat amb aquest nom de San Juan de la Peña o similars com Sancti Iohannis Baptiste de la Pennya que he trobat en documentació del segle XV de l'Archivo Segreto Vaticano. Els noms de San Juan de Gaztelugach i San Juan de Gaztelugache no apareixen en la documentació fins al segle XVIII. Una altra denominació popular del santuari és Doniene que possiblement és contracció d'un arcaic Done Iohannes que significa "Sant Joan".

La imatge més venerada del temple és el cap de Sant Joan dipositat sobre una safata. Aquesta imatge sempre ha estat en un lloc d'honor, presidint el retaule major i ara ha quedat ubicada com a mascaró de proa d'una embarcació pesquera que s'ha situat a l'absis, sobre l'altar.

Historia

"Monastegi" edo Erdi Aroko eleiza izatetik komentu premonstratense bat izatera pasatu zen XII. mendean. Fraileek 1330. urtean komentua utzi eta dokumentazio guztia, santutegiaren erlikiak eta bitxiak Salamancara eraman zituzten eta galdu egin ziren.

Inioz ez da izan tenplarioren eleiza edo gomendioa. Baina, nire ustez, Tenplearen Ordenarekin zerikusi euki ahal du, bere kideen sarraskien ostean (1307-1314) tenplarioren altxorra eta La Rochelle-ko flota desagertu eta gero.

1334.ean Alfonso XI.a errege gaztelarrak Bizkaiko Jaurreria Juan Nuñez de Lara jaunari kentzen saiatu zen. Jaunak Gaztelugatxeko haitzan egin zuen defentsa indarra, bertan inguratuta egonik ekaina eta uztailan zehar. Azkenik, errege gaztelarrak, aurkakoak garaitu ezin zituela konturatuz, armistizio bat sinatu eta bere tropak erretiratu zituen.

1596.ean, Bermeo eta Izaro atakatu zuen flotarxoa franko-ingleseko soldadu batzuk San Juanera igo ziren. Hauek bitxiak lapurtu, bateatzailearen imajina bota eta ermitainua haitzetatik behera jaurtiki zuten, itsasoraino zatika eroriz. Ondorengo atake piratak ere, 1782.ekoa adibidez, botin urria eskuratu zuten.

XIX. mendean egoera tamalgarria zen, 1808an botatzen saiatu zirelarik. Dena den, azkenik ez zuten 1886. urteraino behera bota, antzinako eraikina apurtuz eta gaur egungo eleiza eraikiz, balore artistiko eta historiko gutxikoa.

Història

De "monestir" o església medieval va passar a convent premonstratenc al segle XII. Els frares l'abandonaren cap al 1330 emportant-se a Salamanca tota la documentació, relíquies i joies del santuari de les quals no es conserva res.

Mai no ha estat un temple ni comanda templera, tot i que crec que va poder tenir una relació indirecta amb l'Orde del Temple després del feroç extermini dels seus membres (1307-1314) i la desaparició del tresor i de la flota templera amb base a La Rochelle.

L'any 1334, el rei castellà Alfonso XI va intentar usurpar la Senyoria de Bizkaia a Juan Nuñez de Lara que es revoltà fent-se fort al penyal de Gaztelugatx. El rei castellà l'assetjà entre els mesos de juny i juliol. Atès que no va poder derrotar els rebels, signà un armistici amb ells i retirà finalment les seves tropes.

El 1596, alguns soldats de la flotilla francoanglesa que atacà la vila de Bermeo i l'illa d'Izaro van pujar a Sant Joan, van robar les joies, van tombar la imatge del Baptista i van estimar l'ermita que va quedar fet miques contra les roques. D'altres atacs pirates posteriors, com el de 1782, també aconseguiren un escàs botí.

Al segle XIX, el seu estat era tan lamentable que se'n va intentar la demolició el 1808, però no es va portar a terme fins a l'any 1886, destruint l'antiga edificació i construint l'actual església d'escàs valor artístic i històric.

1917

8

Erromeriak

Udaro, milaka pertsona hurbiltzen dira San Juanera eskualde guztietako herrietatik, giro lasaitu eta alai batean behar diren errituak betetzeko. Ermitara heldu eta gero, ohitura da kanpaia jotzea. Ondorioz, kanpai sokaren azpian egun guztian zehar etengabe jotzen diharduten peregrino multzo izugarriak bilduz. Erromesak meza entzun eta gero, herrira itzuli baino lehen, Doniene eskapularioak eta betiko erroskilak erosten dituzte.

Ekainak 24an egiten den erromeri famatuenera joaten diren gehienak bermeotarrak izaten dira, barrukaldeko herrietatik ere hainbat etorri arren. Goiz goizetik hasi eta milaka pertsona pasatzen dira ordurik ordura ematen diren mezetatik, lehena goizaldeko sei t'erdietan dutela. Ohitura izan da Olbizarretan (Urizarretan) eguerdikoa jan eta Bakiora jeistea. Arratsalde erdian Bermeora itzultzen da, Arenen geldiune bat eginez. Amaiera Bermeoko herrian ospatzen da jaigiroan, berandu arte.

Uztailaren 31an ere beste erromeria bat egoten da. Oraingo honetan Arrietatik ateratzen da goizaldean Ama Birjinaren irudi bat prozesioan eramanez. Oinez Sollubeko bizkarretik ibili ondoren, Mañuko Karmengo Birginaren eleizan eta San Pelaioko eleizan geldialdia egiten dute, eta hemendik San Juanera jeitsi.

Abuztuaren 29an bakiotarrek Eneperiko jaia ospatzen dute, talde handitan joanez santutegira. Egun honetan ere Bermeoko Udaltxeak tenpluari bisita egin eta azken urtean jasotako berrien Akta egiten du, irlaren jabetza baieztatuz.

2007.08.29

Romerie

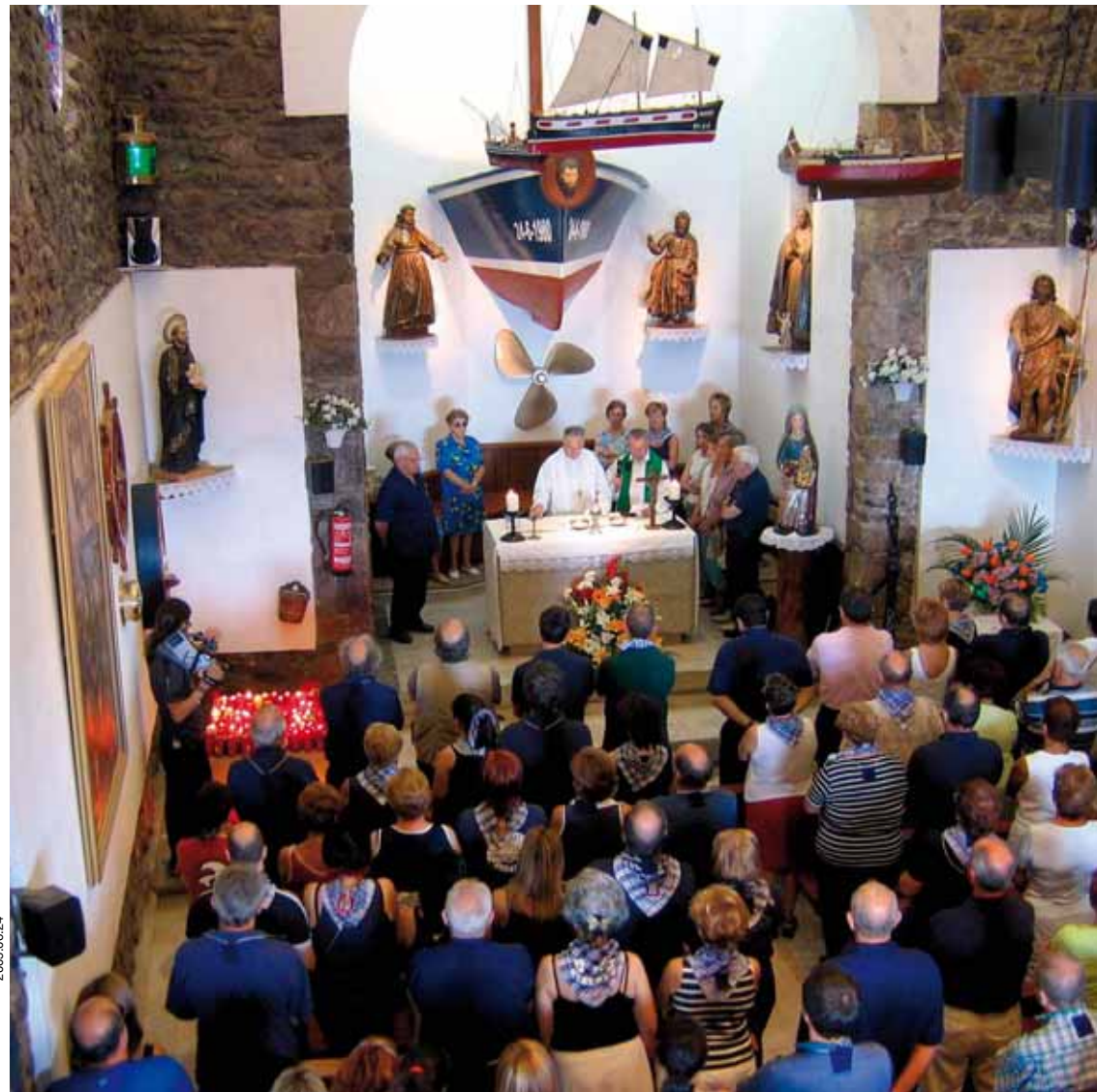
Tots els estius, des dels pobles de la comarca, es fan pelegrinatges col·lectius fins a l'ermita, on acudeixen milers de persones que, en un ambient distès i festiu, acompleixen els rituals establerts. Només arribar a l'ermita és costum tocar la campana, i sota el campanar d'espadanya es fan cues de pelegrins que la fan sonar durant tota la jornada festiva. Els romeus van a missa i molts, abans d'anar-se'n, compren escapularis de Sant Joan així com les clàssiques rosquilles.

A la romeria més multitudinària, la del 24 de juny, hi acudeixen fonamentalment des de Bermeo encara que també hi arriben romeus d'altres pobles de l'interior. Des que apunta el dia, milers de persones desfilen pel penyal on es diuen misses cada hora a partir de dos quarts de sis del matí. Ha estat tradició dinar a Urizarreta (anomenada també Olbizarrak), baixar a Bakio i, a mitja tarda, tornar a Bermeo, fent escala a Arene i continuant la festa al poble fins ben entrada la nit.

El dia 31 de juliol una nova romeria es dirigeix cap a Gaztelugatx. En aquesta ocasió surt de matinada des d'Arrieta, portant, en processó, una imatge de la Mare de Déu i recorrent a peu l'espineda del mont Sollube, amb parada a l'església de la Verge del Carme de Mañu i a l'església de San Pelayo, d'on baixen fins a Sant Joan.

El 29 d'agost la festa d'Eneperi la protagonitzen els habitants de Bakio que acudeixen en massa fins al santuari. És la data assenyalada també per l'Ajuntament de Bermeo per a la visita anual al temple i per procedir a estendre Acta de les novetats del darrer any, reiterant així la sobirania del penyal.

2005.06.24

Kanpai hotsak

Antzina kanpaiak beheko partean egon ziren, harrizko arku batetik dindilizka. XIX. mendean egin ziren obreekin, kanpaia orain dagoen lekuan jarri zen, ate nagusiaren gainean. Tradizioak eskatzen du kanpaia jotzea santutegira heltzen danean. Gizon-emakume zahar batzuk dinoie *Pater Nosterra* erreza-tzen dan artean jo behar dela kanpaia. Beste batzuk hamahiru bider jotzen dute, baina, gehienak, hiru biderrez bakarrik jotzen dute.

Meza ematen denean kanpaia ez da jo behar.

Toc de campanes

Antigament les campanes se situaven arran de terra, penjades d'un arc de pedra. Amb les obres que es van fer a finals del segle XIX es van situar sobre el campanar d'espadanya de la façana del temple. La tradició mana que es toqui la campana tan aviat com s'arribi al santuari. Alguns informants em diuen que es resava un Pater Noster mentre es tocava la campana i que fins que no acabava la pregària no es deixava de tocar. Uns altres toquen tretze cops la campana i la majoria, sobretot quan hi ha molta gent, la fan sonar només tres cops.

No s'ha de tocar la campana quan estan dient missa.

San Juan Portale eta San Juanen oñotzak

Doniene eta Bermeoko herria lotzen duen zilbor heztea, antzinako kaltzada, harresi zahararen portalean hasten da, *San Juan Portale*-an. Horren azpian, oraindik, oin itxurako zulo bat duen harri bat daukagu, San Juanek berak utzi zuen oinotza egindakoa herriko jendearen ustez. Santuak, Bermeoko portuan lurreratu ondoren, hiru pausu emanez iritsi omen zen Gaztelugatxera, lau oin aztarna utziz: “*San Juanek leelau leelau imin zauen kaderie Morondon, arkupien. Gero imin zauen kaderie Arenen, itxurri zelan dauen Salomeneko beko partien, an leelengo kaderie. Bigarrena Martin Koixoneko mendijien, an Landatxuen, Landako beko partien, da irugarrena San Juanen. Zelako oñek okin sauen San Juanek!*”.

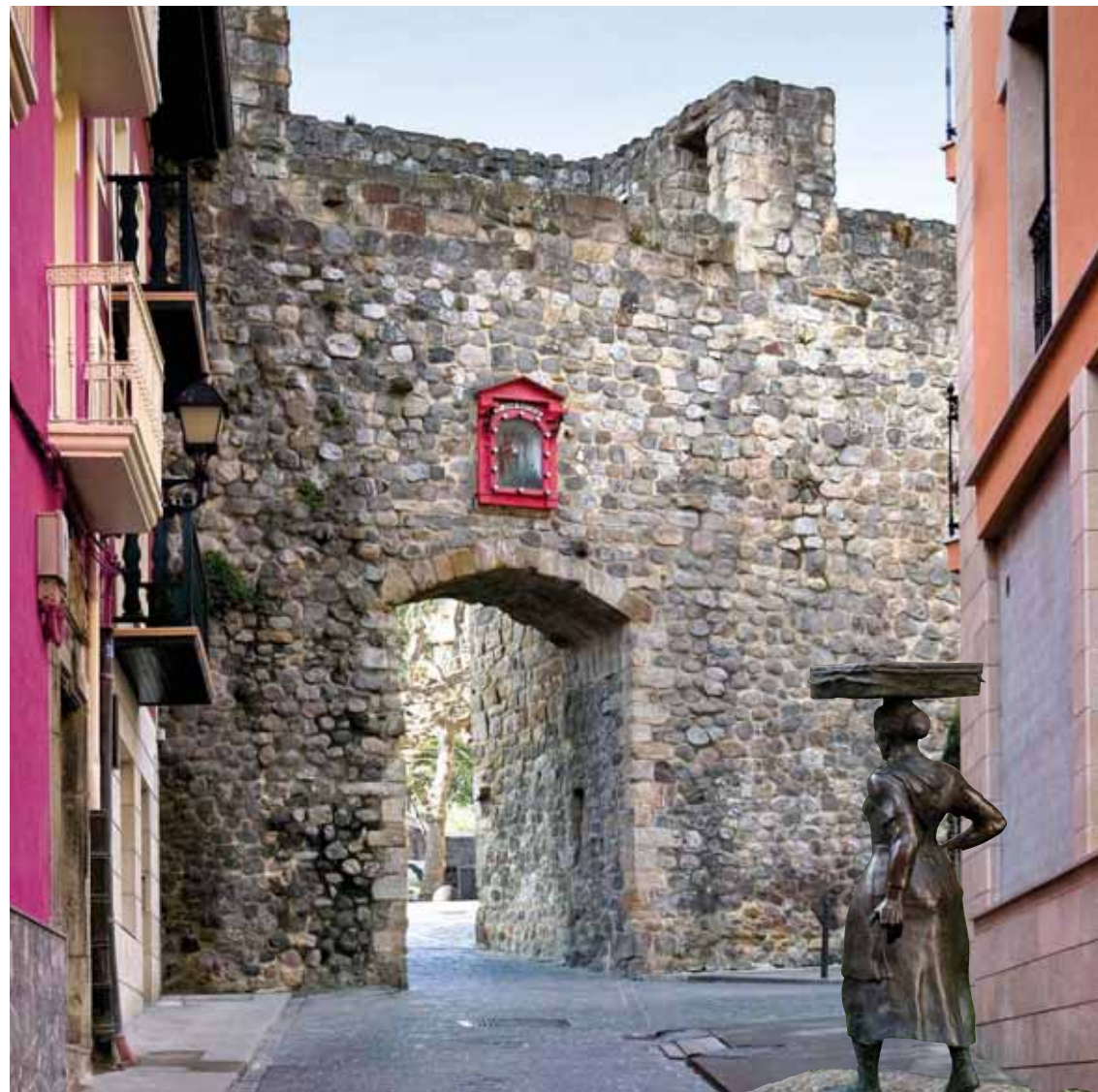
1980garren hamarkadan, Burgoko kaltzada galdu ondoren, oin aztarna bat jarri genuen egungo bidearen ondoan, gutxi gora behera Matxitxako lurmuturra pasata, santutegia lehenengoz ikusten den tokian. San Juan Portalekoa berria jarri zan eta Burgokoa, santutegian bertan ipini zan eta holan, San Juanen hiru pauso eta lau oinotzak mantendu egin dira.

El Portal i les petjades de Sant Joan

El cordó umbilical que uneix el santuari amb Bermeo, l'antiga calçada, comença a l'antic portal de les muralles, denominat popularment San Juan Portale. Sota el Portal de San Juan encara hi ha una pedra que presenta excavada una cavitat en forma de peu i que representa, segons les llegendes locals, la “petjada” deixada per Sant Joan, San Juanen oñotza. El sant, després de desembarcar al port de Bermeo, va arribar fins al cim del penyal fent tres grans passos o gambades: el primer des de l'esmentat portal de les muralles fins al barri d'Arene, el segon fins a prop del mont Burgó i el tercer fins al penyal de Gaztelugatx.

A la dècada de 1980, perdut el traçat de la calçada del Burgo, vam procedir a col·locar una petjada al costat de la carretera actual, poc després de tornar el cap Matxitxako, exactament a l'indret en el qual s'albira per primer cop el santuari. La llosa del primer pas es va renovar i la llosa de Burgoa, que té gravat el nom de Sant Joan, es va col·locar al santuari mateix com a coronament de l'escalinata d'accés. D'aquesta manera s'ha mantingut la successió dels tres passos i quatre petjades del sant.

Arrantzaren aldeko erritualak

Uda hasieran edo udazkenean, atunaren kosteraren hasiera eta amaierarekin batera, itsasontzietako neskatilak eta arrantzaleen senideen taldeak San Juanera joaten dira arrantza on baten eskatzeko.

Bermeoko itsasontzi berrien bedeinkazio edo “*bautisue*” ere Gaztelugatx aurrean egiten da. Fraile edo abadeak untzia bedeinkatzeko bazter guztiak zeharkatzen ditu, ur bedeinkatua isuriz eta beragaz gurutzeak eginez toki guztietan. Ospakizun erlijiosoa bukatzean, itsasontziak hiru zirkulo ematen ditu itsasoan eta ondoren, gaur egun nahiko isilean, errito magikoa hau egiten da: sartagin baten gainean San Juan besperan batutako “*San Juan kargillie*” ipintzen da, sua ematen zaio, eta sartagina, belar sorta eta guzti, kareletik itsasora botatzen da. Batzuk, jarraian, txanpoiak itsasora bota egiten dituzte itsasontziak sorte ona euki dezan.

Rituals propiciatoris per a la pesca

A principis de l'estiu o a la tardor, coincidint amb el principi i el final de la temporada de pesca del bonítol, és freqüent que grups de dones o familiars dels pescadors acudeixi a Sant Joan per demanar una bona pesca.

La benedicció o “bateig” de les noves embarcacions de Bermeo també té lloc davant el penyal. El frare o sacerdot que oficia beneeix l'embarcació, recurrent-ne les dependències, aspergint-les amb aigua beneïda i fent-hi creus. Un cop acabada la cerimònia religiosa, l'embarcació fa tres cercles al mar i es procedeix, avui en dia amb discreció, a la següent cerimònia de caràcter màgic: es col·loca sobre una paella el “ramell de Sant Joan” (San Juan kargillie) que s'ha recollit la nit de Sant Joan, se l'encén i tot cremant es tiren, la paella i el pom de plantes, per la borda al mar. A continuació, alguns dels presents tiren algunes monedes al mar per propiciar una bona pesca al vaixell.

Herritar medikuntza

Santutegira arima garbitzeko joateaz aparte, gorputzaren gaitzak sendatzeko ere joaten zen jendea. Seme alaba bako emakumeak santutegiko Santa Ana-rengana joaten ziren umeen erropa edo gauza bategaz. Bere bitartez lortutako umeak "benturara" bataiatzen ziren bertan. Amets geixotasunak sufritzen zituzten umeek (sonanbulismoa, amets gaiztoak, gau beldurrak) hiru barikutan jarraian eramaten zituzten San Juanera, errosario bat errezzatu eta limosna bat eskeiniz.

Buruko min ugariak dituztenak, kanpaia hiru sortan jotzen zuten, azpian kokaturik, eskurago zegoenean. Buruko mina ez eukiteko, gaur egun arte heldu den ohitura, kanpai jotzea izen da, kredo bat errezzatzen den artean. Tartar egiten zutenek San Juani, ukubilan gorde zezaketen mone-dak eskeintzen zioten. Kailuak zituztenek, berri-z, euren oinak ermitarako bidean zehar dauden San Juanen "oinen" aztarnetan sartzen zituzten.

Era guztietako promesak eta eskakizunak ere egiten dira, pertsonalak, familiarrak, ikasketenak, itsasontzietarako, enpresentzako, negoziok, gizar-tearen aldekoak, eta abar. Aipamen berezia merezi dute "arimieri" buruzko sineskerak, hemen as-katu ahal dira eta hemetik zerura igotzen direlako.

Pràctiques de medicina popular

S'ha acudit al santuari per purificar les ànimes i també per guarir els cossos. Les dones que no podien tenir fills portaven una peça de roba o un objecte de nen o nena a la imatge de Santa Anna que allí es venerava, batejant-los després "a la ventura". Els infants que patien trastorns del son (somnia-bulisme, malsons, terror nocturn) els portaven tres divendres consecutius a Sant Joan on resaven un rosari i dipositaven una almoina.

Els que patien sovint mal de cap, feien sonar la cam-paña en tres sèries col·locant-s'hi a sota, quan aquesta estava més accessible. Un costum que ha arribat fins als nostres dies, per preservar-se del mal de cap consis-teix a tocar la campana sense parar mentre es resa un credo. Els quecs oferien a Sant Joan les monedes que podien ficar dins del puny. Els que patien d'ulls de poll introduïen els peus a les "petjades" del Sant que jalonen el camí de l'ermita.

Es fan promeses d'acudir al santuari si s'aconsegueix allò que s'ha demanat i peticions de tot tipus, personals, familiars, d'estudis, d'auxili, d'embarcacions, empreses, negocis, socials, etc... També ha estat relacionat amb les "ànimes en pena", arimiek, que des d'aquí es poden alliberar i pujar al cel.

Gaztelugatxeko Babespeko Biotopoa

Kostaldearen eremu honek paisaia-multzo bikaina osotzen du. Azpimarratzeko dira itsasoaren hondoak, alga handiarekin (*Laminaria spp.*), *Gelidium sesquipedale*, labarretako landareri bereziak (*Armeria euskariensis* eta *Olea europaea var. sylvestris*), lanpernak, arrain mota asko eta itsasoko hegaztiak (kormorana, hanka horidun kaioa, ohiko painoa eta abar). Gazte-lugatx aldeko itsasoak, lurrak, landareria eta fauna konserbatzeko, Babestutako Biotopo deklaratu zen (EHAA, 229/1998 Dekretoa). Bizkaiko Foru Aldundiari dagokio Biotopoaren kudeaketa eramatea.

Biòtop Protegit de Gaztelugatx

*Aquest tram de costa forma un conjunt paisatgístic sobresortint. Hi destaquen els fons marins, amb algues de gran qualitat (*Laminaria spp.*), *Gelidium sesquipedale*, interessant vegetació de penya-segat (*Armeria euskariensis* i *Olea europaea var. sylvestris*), percebes, moltes espècies de peixos i aus marines (cormorans, gavià argentat, petrell comú, etc). Per conservar i protegir el paisatge, la flora i la fauna de l'àrea de Gaztelugatx es va declarar Biòtop Protegit (BOPV, Decret 229/1998). La gestió del Biòtop correspon a la Diputació Foral de Bizkaia.*

Santutegiaren ondamena 1978.ean

Gaztelugatxeko eleizak izan duen azken gertakizun penagarriena 1978.eko urriaren 10ean eginiko erretea izan da. Sakrilegioaren egileek santuaren burua haitzetatik behera bota zuten, egun batzuk geroago bertan aurkituaz. Jarraian talde handi batek, gehienak bermeotarrak, "Doniene Berreraikiaren Aldeko Komisioa = Comisión Pro Reconstrucción de San Juan" taldea sortu zuten. Bi urte baino gutxiagoko epean, santutegia berregitea lortu zuten, 1980. urteko ekainaren 24an inauguratuz.

Bere misioa bete ondoren, komisió hau desegin eta "Doniene Santutegiko Zaintzaile Taldea = Comisión de Mantenimiento del Santuario de San Juan de Gaztelugatxe" sortu zen. Ordutik, eleiza eta bere kultuko mantenimendu lanak egiteaz gainera, inguruko berritze eta hobetzekoak ere egin dituzte. Komisioko bultzatzailetako bat D. Ramón Mendizabal abadea izan zen, 1993.eko abenduaren 30an hil zena. Urtero eta egun horretan, Gaztelugatxeko San Juaneko lagunak eta kolaboratzaile hildako guztien aldeko meza bat ospatzen da.

1980

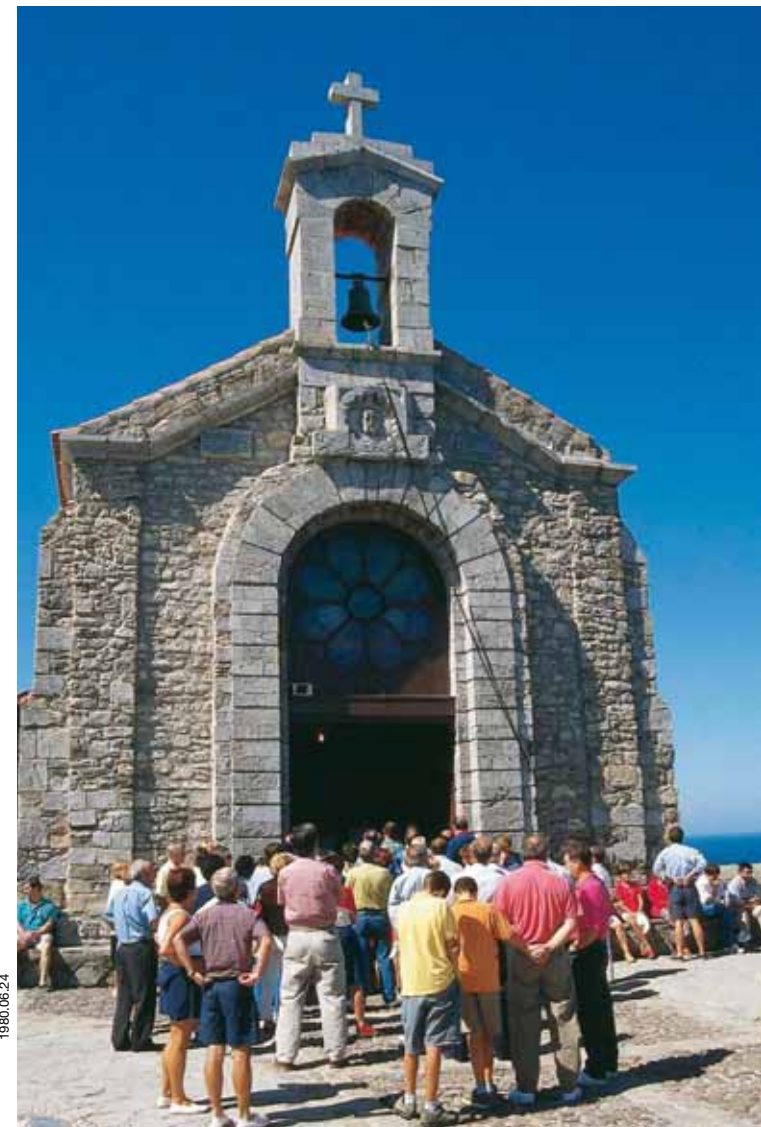

2006

Destrucció del santuari el 1978

L'última peripècia que ha patit l'església de Gaztelugatx ha estat el seu incendi intencionat el dia 10 d'octubre de 1978. Els autors del sacrilegi van tirar el venerat cap del sant als rocs, on va ser trobat uns dies més tard. Immediatament, un ampli grup de persones, majoritàriament de Bermeo, van constituir la "Comissió Pro-Reconstrucció de Sant Joan" que, en menys de dos anys, va reconstruir el santuari, que es va inaugurar el 24 de juny de 1980.

Un cop acomplerta la seva missió, aquesta Comissió es va dissoldre i es va posar en marxa la "Comissió de Manteniment del Santuari de Sant Joan de Gaztelugatx = Doniene Santutegiko Zaintzaile Taldea" que s'ha dedicat, aquests anys, a mantenir l'església i el seu culte, així com a realitzar obres de millora i arranjament de l'entorn. Un dels impulsors d'aquesta Comissió va ser el sacerdot Ramón Mendizabal, que va morir el 30 de desembre de 1993, data en la qual se celebra una missa commemorativa per tots els amics i col·laboradors de Sant Joan de Gaztelugatx que ja han traspasat.

1980.06.24

20

21

© Idazlea / Autor: **Anton Erkoreka**

© Doniene Santutegiko Zaintzaile Taldea
Bermeo, 2008

I.S.B.N.: 978-84-920885-2-2
Legezko gordailua: NA-2508-2008
Maketazioa: Kiñuka
Inprimatzailea: Gráficas Lizarra

ELIZKIZUNAK / CULTO I HORARI DE MISSES

Ekainak 24 de juny (Sant Joan)

6'30, 7'30, 8'30, 9'30, 10'30, 11'30, 12'30, 13'30 i 18.

Uztailak 31 juliol (Sant Ignasi)

11 i 12.

Abuztuak 29 d'agost (Eneperi)

11, 12 i 13.

Abenduak 30 de desembre

17h

